

Harminckét lap, amely megrengette a világot

Százéves a hozzáadottérték-adó rendszere

VAT PVN PVM ALV ПДВ VSK HÉA IVA Moms MVA
BTW DDV ДДС НДС MWSt PDV
CBL ДДВ ФПА KDV DPH
Ust km IGV GST áfa IGI ITBMS PTU
TVA TVM TPV

Szerkesztette:

Kenyeres Sándor • Kovács Tamás • Vágyi Ferenc Róbert • Varga József

SOPRONI EGYETEM KIADÓ

Harminckét lap, amely megrengette a világot

Százéves a hozzáadottérték-adó rendszere

SOPRONI EGYETEM KIADÓ

Sopron, 2019

Szerkesztők:

Kenyeres Sándor, Kovács Tamás, Vágyi Ferenc Róbert, Varga József

Szakmai lektorok:

Bíró Zoltán: 1., 2., 9. fejezet
Szilovics Csaba: 10., 11., 12. fejezet
Kenyeres Sándor: 4., 5., 6., 8. fejezet
Vágyi Ferenc Róbert: 7., 13. fejezet

Szerzők:

Baksa Anikó	Kovács Ferenc
Darák Péter	Molnár Gábor Miklós
Domokos László	Siemens, Carl Friedrich von
Gilányi Zsolt	Szappanos Júlia
Hajnal Péter	Vágyi Ferenc Róbert
Jancsa-Pék Judit	Varga József
Kenyeres Sándor	Vira Sándor
Király László György	

Nyelvi lektor: Tompáné Székely Zsófia

Technikai szerkesztő: Horváthné Józsa Ágnes

A könyv a Soproni Egyetem és a Magyar Nemzeti Bank közötti együttműködés keretében, a Magyar Nemzeti Bank támogatásával készült.

Kiadja: Soproni Egyetem Kiadó
9400 Sopron, Bajcsy-Zsilinszky u. 4.

Felelős kiadó: Dr. Alpár Tibor László kutatási és külügyi rektorhelyettes

© Soproni Egyetem Kiadó

Nyomdai kivitelezés: Pátria Nyomda Zrt.
Felelős vezető: Simon László vezérigazgató

ISBN 978-963-334-337-1 (nyomtatott)
ISBN 978-963-334-338-8 (elektronikus)
DOI 10.35511/978-963-334-338-8

Minden jog fenntartva.

Az esetlegesen előforduló nyomdai hibákért felelősséget nem vállalunk!

Harminckét lap, amely megrengette a világot

Tartalomjegyzék

Előszó	9
I. rész A forgalmi adók szerkezete	13
1. Az útvámtól a hozzáadottérték-adóig (Kenyeres Sándor)	15
1.1. Mozzanatok az adózás történetéből	15
1.2. Bevezetés	19
1.3. Az adózásról általában	19
1.3.1. Az adózás, mint társadalmi jelenség	19
1.3.2. Az adózás jogi megközelítése	20
1.4. Az adózás folyamata	24
1.4.1. Az adó megfizetése	24
1.4.2. Az adó begyűjtése	25
1.4.3. Az adóteher-viselés és az adóáthárítás	27
1.4.4. Az adók osztályozása	28
1.5. Forgalmi adók	30
1.5.1. A forgalmi adók csoportosítása	30
1.5.2. Forgalmi adók az adójogfennhatóságok között	31
1.5.3. A közvetett adók	32
1.6. A forgalmi adók összehasonlítása	33
1.6.1. Az egyfázisú forgalmi adó	33
1.6.2. Többfázisú forgalmi adó	33
1.6.3. Az összfázisú forgalmi adó	33
1.6.4. A hozzáadottérték-adózás	35
1.6.5. A halmozódás nélküli összfázisú forgalmi adó	39
1.7. A hozzáadottérték-adózás történetéből	41
1.7.1. A hozzáadottérték-adózás előzményei	41
1.7.2. A hozzáadottérték-adózás bevezetése	42
1.8. Összegzés	44
1.9. Irodalomjegyzék	45
2. Az áfa módszertana, jellemzői, logikája, felépítése (Vágyi Ferenc Róbert) ..	47
2.1. A forgalmi adók rendszere	47
2.2. Az áfatörvény hatálya	51
2.2.1. Területi hatály	51
2.2.2. Személyi hatály	51
2.2.3. Tárgyi hatály	52
2.3. A teljesítés helye	54
2.3.1. Termékértékesítés	55
2.3.2. Szolgáltatásnyújtás	55
2.3.3. Közösségen belüli beszerzések	56
2.3.4. Termék importjának teljesítési helye	56
2.4. Adófizetési kötelezettség, adó megállapítása	57

2.5.	Az adó alapja	58
2.6.	Az adó mértéke	60
2.7.	Adómentesség	60
2.7.1.	Tevékenység közérdekű jellegére tekintettel adómentes.	62
2.7.2.	Tevékenység egyéb sajátos jellegére tekintettel adómentes	62
2.7.3.	Adókötelessé tétel	63
2.7.4.	Közösségen belüli értékesítés, beszerzés.	63
2.7.5.	Termék importja	64
2.7.6.	Termékexport.	64
2.7.7.	Nemzetközi közlekedés.	65
2.8.	Az adó levonási jog tartalma	65
2.8.1.	Adólevonási jog keletkezése.	65
2.8.2.	Az adó megosztása	66
2.8.3.	Levonási jog korlátozása	66
2.8.4.	Az adólevonási jog gyakorlásának feltételei.	67
2.8.5.	Különös szabályok	67
2.9.	Az adófizetésre kötelezett.	68
2.10.	Az adó megállapítása	68
2.11.	Számlázási szabályok	69
2.12.	Összefoglalás	69
2.13.	Irodalomjegyzék	71

II. rész A hozzáadottérték-adó történetéről. 73

3. A megnevesített forgalmi adó (Veredelte Umsatzsteuer) (Carl Friedrich von Siemens). 75

4. Amerikai áfa kísérletek – társasági adó kiváltása forgalmi adóval (Kovács Ferenc). 99		
4.1.	VAT versus GST	99
4.2.	A VAT kialakulása.	101
4.2.1.	A kezdetek	101
4.2.2.	USA-beli elképzelés egy új típusú adóról	101
4.2.3.	A Francia modell	102
4.3.	A Michigani „Single Business Tax”.	103
4.3.1.	Az SBT története	103
4.3.2.	Az SBT általános szabályai	104
4.3.3.	Az SBT alapjának meghatározása	104
4.3.4.	SBT kedvezmények, mentességek	106
4.3.5.	Főbb változások az SBT-ben.	107
4.3.6.	Néhány statisztikai adat az SBT-ről.	108
4.3.7.	Néhány záró gondolat	109
4.4.	Irodalomjegyzék	110

5. A franciaországi általános forgalmi adó születésének körülményei (Gilányi Zsolt)	111
5.1. A francia forgalmi adórendszer az áfa bevezetését megelőző években	115
5.2. Az áfa bevezetését megelőző években érvényben lévő francia forgalmi adórendszer pozitívumai.	119
5.3. Az áfa bevezetését megelőző években érvényben lévő francia forgalmi adórendszer negatívumai	120
5.4. Az általános forgalmi adó terve, várt hatások.	125
5.5. Összegzés	127
5.6. Irodalomjegyzék	128
6. Az általános forgalmi adó magyarországi története egy sajátos szemszögből (Vira Sándor)	129
6.1. A kezdetek (1988-1992)	129
6.2. Irány a teljes jogharmonizáció az EU-s forgalmi adó szabályokkal (1993-2004).	135
6.3. Bent az Európai Unióban.	142
6.4. Napjaink (2008-2018).	145
6.5. Irodalomjegyzék	146
III. rész A hozzáadottérték-adó és a pénzügypolitika	149
7. Az Állami Számvevőszék ellenőrzési és egyéb tapasztalatai az áfa adónem területén (Domokos László, Baksa Anikó, Szappanos Júlia).	151
7.1. A központi költségvetés áfa bevételeinek alakulása.	151
7.2. Az adóbevételek teljesülésének számvevőszéki ellenőrzése	154
7.3. A központi költségvetésről szóló törvényjavaslat véleményezése.	157
7.4. Gazdaságfehérítés – versenyképesség.	159
7.5. Az adó- és vámhatósági feladatellátást érintő változások	162
7.5.1. A NAV szervezetét, felügyeletét érintő változások	162
7.5.2. A főbb módszertani változások	163
7.6. A NAV feladatellátása a számvevőszéki ellenőrzések fókuszában	165
7.6.1. 15044 számú jelentés a NAV hátralékkezelési és végrehajtási eljárási, valamint a kiemelt adózói körben gyakorolt tevékenysége szabályszerűségének, az EUROFISC rendszer működésének ellenőrzéséről	166
7.6.2. 17086 számú jelentés a NAV informatikai rendszereinek ellenőrzéséről	167
7.7. Irodalomjegyzék	168

8. Az általános forgalmi adó beszedése (Király László György)	169
8.1. Az áfa jelentősége	169
8.1.1. Az áfa világszintű elterjedtsége	169
8.1.2. Áfa az Európai Unióban	170
8.1.3. Az áfa jelentősége a magyar költségvetésen belül	172
8.2. Az áfa sajátosságai adóbeszedési szempontból	173
8.2.1. A többfázisú forgalmi adó problémája	174
8.2.2. A közösségi kereskedelem problémája	176
8.2.3. A körhinta csalás (caroussel fraud)	177
8.3. Megoldások az áfabeszedés eredményességének javítása érdekében	183
8.3.1. Rendszertípusú megoldások	183
8.3.2. Hatósági típusú megoldások	185
8.3.3. Megoldási elképzelések az EU-ban	189
8.4. Irodalomjegyzék	190
9. A forgalmi adó és az infláció összefüggései (Varga József)	193
9.1. Bevezetés	193
9.2. Az adó és az infláció általános kapcsolata	193
9.2.1. Az inflációs adó értelmezése	193
9.2.2. Az inflációs adó modellezése	195
9.3. A forgalmi adó és az infláció kapcsolata	197
9.3.1. A kapcsolat általános összefüggései	197
9.3.2. A forgalmi adó inflációnövelő hatása	199
9.3.3. A forgalmi adó csökkenésének hatása az árakra	202
9.4. Az adóemelés okozta infláció jövedelem- és vagyonújraelosztási mechanizmusa	204
9.4.1. Az újraelosztás elméleti kerete	204
9.4.2. A költségvetést érintő adórendszerbeli újraelosztási hatások	205
9.5. Irodalomjegyzék	208
IV. rész A hozzáadottérték-adó jogi megítélése	211
10. A hozzáadottérték-adó (hÉa) gyakorlata az európai adójog (az EUB esetjoga), valamint a nemzeti adójog (a magyar közigazgatási bírósági gyakorlat) kölcsönhatásában (Darák Péter)	213
10.1. Bevezetés	213
10.2. Pillanatfelvétel a 2019-ben nyitott jogértelmezési kérdésekben feltárható uniós hÉa gyakorlatról	214
10.3. Pillanatfelvétel az uniós joghoz kapcsolódó hÉa ügyek magyar bírói gyakorlatáról	218
10.4. Következtetések	220
10.5. Irodalomjegyzék	221

11. A közigazgatási áfa perekről (Traveller in time) (Hajnal Péter)	223
11.1. A kezdet – 1992/1993	223
11.2. A kifejlődés – 1996/1997	225
11.3. Csatlakozás előtt – 2002/2003	228
11.4. Csatlakozás után – 2008	232
11.5. Magyar előzetes döntéshozatali ügyek után – 2012	234
11.6. Napjaink – 2017	238
11.7. A jövő	242
11.8. Irodalomjegyzék	243
12. Visszaélések az áfa rendszerében	
büntető bírói szemmel (Molnár Gábor Miklós)	245
12.1. Bevezető gondolatok	245
12.2. A büntetőjogi szabályozás	246
12.2.1. Adócsalás a korábbi Btk-ban	246
12.2.2. A költségvetési csalás	247
12.2.3. Dogmatikai és gyakorlati kérdések a költségvetési csalás köréből	248
12.2.4. Az Európai Unióhoz csatlakozás hatása az áfa bűnözésre	254
12.2.5. A releváns iratok eltüntetése, az iratlopás	255
12.3. Jogkövetkezmények	258
12.3.1. A vagyonelkobzás	258
12.3.2. A Nemzeti Adó- és Vámhivatal polgári jogi igénye	260
12.3.3. A pénzmosás	261
12.3.4. A „ne bis in idem” elvének újszerű értelmezése az Európai Unió Bíróságának gyakorlatában	261
12.4. Záró gondolatok	263
12.5. Irodalomjegyzék	264
V. rész A hozzáadottérték-adó nemzetközi vonatkozásairól	267
13. Az Európai Unió és a nemzeti hozzáadottértékadó-rendszerek kapcsolata (Jancsa-Pék Judit)	269
13.1. A héa jelentősége	269
13.2. Az EU adópolitikája	271
13.3. Az uniós és a nemzeti jog viszonya	271
13.4. Az áfa harmonizációja az EU-ban: történet	273
13.5. Magyarország	282
13.6. Az áfa jövője – a történet folytatása	284
13.7. Irodalomjegyzék	297
VI. rész A szerzőkről röviden	301
Melléklet	319

Dr. Ing. e.h. Carl Friedrich von Siemens¹

3. Megnemesített forgalmi adó

(második bővített kiadás)²

Fordította:

Kulbert-Tarró Adrienn

Siemensstadt 1921, Szerző magánkiadása

A könyv első kiadása mindamellet, hogy számos elismerést kapott, tartalmazott néhány ellentmondást is, melyek – ahogy majd láthatjuk –, az eltérő véleményekből, és a szemléltetőeszközök eltérő értelmezéséből adódnak. Az új kiadás elkészítésekor természetesen mindezek figyelembe lettek véve és ahol helyenként helytelen, vagy nem egyértelmű magyarázat lett megadva, jelen kiadásban már érthetőbben lettek megfogalmazva.³

Megnemesített forgalmi adó

Jelen tanulmány alapja egy adótervezet, mely magába foglalja az általános forgalmi adó jelentős növelését a jelenlegi 1,5 százalékról. Konkrétan a terv a jelenlegi érték megduplázását tűzte ki célul. Természetesen nem létezik igazságos, vagy megfelelő adó, mindegyikben van némi igazságtalanság. Ugyanakkor egy adó, valamint az adóban benne levő igazságtalanság mértéke annál inkább valós, minél inkább beleavatkozik az érintettek gazdasági viszonyaiba. A forgalmi adó

1 A szerkesztők megjegyzése: Dr. e.h. jelentése Ehrendoktor, azaz tiszteletbeli doktor, magyar szokások szerint díszdoktor (Dr. h.c., azaz Doctor honoris causa).

2 Az eredeti mű a könyv mellékletében található.

3 A fordító megjegyzései: az 1918. július 26-i Forgalmi adóról szóló törvény bevezetésének hatására történt a tanulmány megírása, melynek során minden egyes üzleti tevékenység során valamennyi áru és szolgáltatás után 0,1%, majd 0,5%-os forgalmi adót kellett fizetni. Első az első „modern” forgalmi adótörvény. A forgalmi adó számításánál a mai gyakorlattal ellentétben az adózó nem a hozzáadott érték után fizette az adót, hanem a vételár kumulatív értéke után. Tehát az adózás a kereskedelem és termelés minden szintjén kumulatív volt. Így tehát az adóteher annál magasabb volt egy áru esetében, minél többször cserélt gazdát, míg el nem jutott a végső felhasználóhoz. Ezt kritizálta Siemens a jelenlegi könyvében. Adómentességet élvezett néhány szellemi dolgozó. Ugyanakkor luxusadót vezettek be, ami a luxuscikkek értékesítésénél 10%-os terhet jelentett a végső fogyasztó számára. A teljes fázisú forgalmi adót Németországban 1967-ig, Ausztriában 1973-ig alkalmazták, majd bevezetésre került az új típusú forgalmi adó, aminek során a korábban befizetett adóelőlegek már levonásra kerültek.

1,5%-os mértéke eddig ugyan még elviselhető volt, de a megnövelése 3%-ra már elviselhetetlen lenne. A bevezetés előtt azt mindenképpen meg kellene vizsgálni, hogy pontosan mennyivel lehet a forgalmi adót megemelni és hogyan lehet annak eddigi formáját megtartani anélkül, hogy a gazdaságban jelentős és igazságtalan kárt okozna.

Ami jelenleg a legnagyobb hibája a jelenleg érvényben lévő forgalmi adónak, az a teher egyenetlensége a gazdasági szereplők között, és az adó alapját képező tételek között. Vegyünk egy példát: van egy üzem és van egy vállalkozó. Az üzemből a legalapvetőbb termelési folyamatoktól kezdve minden egyes munkafolyamatot egy helyen végeznek, majd a gyártás végén a terméket értékesítik. Ezzel szemben egy vállalkozó, aki nagyon sok apró munkafolyamat és számos adásvételi ügylet során szerzi meg és adja el portékáját. Míg az első esetben közvetlenül a gyártótól kerül a végső fogyasztóhoz a termék, a második esetben ez több folyamaton, több szereplőn keresztül jut el a vevőhöz, mivel a termék tulajdonosa folyamatosan cserélődik. Vagyis az első esetben a vállalkozó képes önmaga elvégezni minden gyártáshoz szükséges műveletet és képes elszállítani a termékét annak elkészülte után a végső fogyasztóhoz, kiszállítja neki, csak egyszer fizet forgalmi adót. Vegyük ugyanezt a tárgyat a másik vállalkozásnál: ahol a termék a különböző munkafolyamatok során többször cserél gazdát, míg eléri végleges állapotát, minden egyes adásvétel során a teljes vételár után van megadóztatva, mivel jelenleg az adó az adott tárgy teljes értékéből számítható ki egészen addig, amíg el nem jut a végső felhasználóhoz.

Ez a körülmény nem csupán annak az adókötelezettek a károsodását jelenti, aki nem képes mindent figyelembe véve az összes felmerülő tevékenységet egyesíteni, hanem tulajdonságánál fogva erős ösztönzést jelent arra nézve, hogy az egyes részfolyamatok a gyártás során egy kézben összpontosuljanak. Hátrány ez azokra nézve, akik nem képesek szövetkezeteket, vagy vállalati egyesüléseket kialakítani, mert ez által a gyártás számukra nehézkessé válna, így kirekesztődnek és versenyhátrányt szenvednek el.

A piaci résztvevőknek így egyre vonzóvá válik a szövetkezés / egyesülés annak érdekében, hogy ezzel adót spóroljanak meg, főleg, ha a forgalmi adó mértéke megduplázódik, akkor kétszer akkora hátránnyal kell szembenézniük azoknak, akik ezt valamilyen okból kifolyólag nem tudják megtenni. Egyrészt igazságtalan

a jelenlegi rendszer, mert így a különböző vállalatoknak eltérő adóteherrel kell szembenéznük, másrészt az állami adóbevételek hatványozottan növekednének az adókulcs emelésének következtében. Az adókulcs egy egyszerű megemlése a jelenlegi forma megtartása mellett azzal járna, hogy az ipar és a kereskedelem egy kényszerített pályán lenne, ahol a többszörösen befizetett forgalmi adó egy részét megspórolnák, míg az államnak egy másik része elszivárogná. A jelenlegi forgalmi adóhoz jelenleg hozzátapadt hibák magukat fogják többszörösen fájdalmasan érvényesíteni.

A jelenlegi rendszer hibáinak ismeretében javaslatok lettek megfogalmazva az esetleges károk megelőzése érdekében.

A legtöbbször emlegetett gondolat és érv a forgalmi adóval kapcsolatban, hogy az adó csak egyszer, mégpedig a végső fogyasztónak történt átadáskor van beszedve. Jogosan lehet ezzel szemben kijelenteni, hogy egy, a jelenlegihez hasonló törvényrendelet a forgalmi adó sikkasztását általánossá tenné. Megszámlálhatatlan esetben történne a beszerzés a viszonteladóként fellépő stróman által és így az állam az adóval becsapottá válna. A forgalmi adónak a növelése csupán az állam számára biztosítja a bevételek növekedését, ugyanakkor ez az adókötelezettség ugyanolyan mértékben méltánytalanul terheli az adófizetőket, ha a minden egyes forgalom adózása a jelenlegi formában megmarad.

Igazságosabb lenne az adó beszedésének azon módja, hogy az egyes adásvételek során nem a számla teljes összege (vagyis a bruttó árbevétel) kerül megadóztatásra, hanem mindenképpen csak az az összeg, amely a szóban forgó tétel előző forgalmához képest megnövekedett, tehát csak a nettó árbevétel. Így minden egyes áru és szolgáltatás kapcsán ténylegesen csak az a maradvány érték kerül megadóztatásra, mely a bruttó árbevétel és a megvásárolt áruk értékének különbségéből adódik, tehát a hozzáadott érték kerül megadóztatásra ugyanolyan mértékben, mint a jelenlegi adókulcs.

Ezen elgondoláson alapul az 1919-ben elhunyt Dr. Wilhelm von Siemens által javasolt, „Megnemesített forgalmi adó”-ja, melyről a későbbiekben szó lesz.

A különbség a jelenlegi és a finomított forgalmi adó hatása között az alábbi összehasonlításból ered: a jelenleg érvényben lévő forgalmi adó minden adásvételet megadóztat, minden egyes tétel adóköteles, ahol a szóban forgó tárgy gazdát

cserél, míg el nem jut a végső fogyasztóhoz, és minden egyes alkalommal bruttó összeg van megadóztatva, vagyis az adásvétel teljes vételára. Így a szóban forgó tárgy minden egyes tétele addig kerülnek megadóztatásra, amíg azt értékesítik és a végső felhasználóhoz nem kerül.

Példa

A előállít adópolitikai értelemben
egy értéktelen anyagból egy terméket és
leszállítja B-nek az alábbi értékben: 10,- márka

B átalakítás után továbbadja C-nek
az adott tárgyat az alábbi áron: 20,- márka

C átalakítás után továbbadja D-nek
az adott tárgyat az alábbi áron: 50,- márka

D felértékeli az adott tárgyat és továbbadja E-nek,
mint végső fogyasztónak az alábbi áron: 100,- márka

A hatályban lévő forgalmi adó értelmében
az alábbi szeplők az alábbi nagyságú összeg
után fizetnek forgalmi adót:

A-tól B-nek: 10,- márka

B-től C-nek: 20,- márka

C-től D-nek: 50,- márka

D-től E-nek: 100,- márka

tehát összesen 180,- márka

érték után kerül a forgalmi adó megállapításra,
miközben az eladott termék összértéke a végső
fogyasztónak történő átadáskor csupán 100,- márka volt.

Másképp számolva, ha az értékkülönbözeteket vesszük a tranzakciók között és ugyanakkora mértékű forgalmi adóval számolunk, akkor:

az első tranzakciónál az értékkülönbözet
10,- márka, 4 tranzakciónál tehát $4 \times 10 = 40,-$ márka

következő tranzakciónál az értékkülönbözet 20
és 10 között 10 márka, 3 tranzakciónál tehát ... $3 \times 10 = 30,-$ márka

következőnél $50 - 20 = 30$ márka,
szorozva két tranzakcióval: tehát $60,-$ márka

végül 100 és 50 közti különbség 50,
egyetlen tranzakciónál tehát. $50 \times 1 = 50,-$ márka

összesen $180,-$ márka

Így az 1,5%-os adókulcs mellett a jelenlegi szabályok szerint az adózott összeg a példa alapján összességében máris 2,7%-os forgalmi adóval van terhelve.

Ezzel ellentétben a finomított forgalmi adó az adásvételek során csak a hozzáadott értéket (másképpen a nettó árbevételt) adóztatja meg, vagyis azt az összeget, ami a korábbi adásvételhez képest történt értéknövekedés. Minden adóköteles tételt egyszer, az utolsó fogyasztó felé történő értékesítésnél kerül kifizetésre függetlenül attól, hogy az adóköteles tétel egyszeri alkalommal a végső értékből, a végső fogyasztónak történő átadáskor jelenik meg, vagy többszöri adásvételek sorozatában képződik a végső eladási ár és adózandó tétel. Bármely adóalany, aki a terméket eladja, csak a nettó árbevétel után adózna, vagyis az után az érték után, amennyivel az adott tételt drágábban adja tovább, mint amennyiért megvette.

Példa:

A lenti példa alapján bemutatjuk, hogy a forgalmi adó az általunk javasolt formában hogyan működne annak bevezetését követően:

A-tól B-nek az alábbi forgalmi érték mellett
az adózandó összeg 10,- márka

B-től C-nek a forgalom értéke (20,- márka)
csökkentve a már leadózott értékkel (10,- márka),
tehát az adó alapját képző összeg 10,- márka

C-től D-nek történő értékesítésnél az árbevétel
nagysága 50 márka, melyből 20 márka már
adózott, így tehát az adó alapját képző összeg 30,- márka

D-től E-nek történő értékesítésnél az árbevétel
nagysága 100,- márka, melyből 50,- márka már
adózott, így az adó alapját képző összeg 50,- márka

Az így összességében (az adásvételek számától függetlenül) az adó alapját képző összeg megfelel a szóban forgó termék végső eladási árának, 100 márkára vonatkozik, nem pedig 180-ra, ahogy az előző példában láthattuk.

A forgalmi adó 1,5%-os adókulcs mellett tehát a példában választott tárgynál ténylegesen 1,5%-os mértékű volt annak alkalmazásánál. Annak érdekében, hogy az így számított forgalmi adóval ugyanazt az adóbevételt szeretnénk elérni, mint ami a jelenlegi forgalmi adó által az államnak keletkezik, akkor az újfajta adónak nagyobb mértékűnek kell lennie, mivel elkerüljük a szóban forgó áru többszörös adóztatását, ami ilyen értelemben az államnak kiesés.

Annak érdekében, hogy a finomított adó hozza a kívánt előnyöket (ugyanolyan mértékű és egyszeri adókötelezettség minden termék és szolgáltatás esetében), és ne idézzon elő hátrányokat (ami a végső fogyasztónak történő átadásnál elkerülhetetlen lenne), szükséges törvénymódosítás a jelenlegi adójogszabályok keretében, viszont ez sokkal egyszerűbben kivitelezhető, mint ahogy az első látásra tűnik.

Az újfajta adó alkalmazásánál semmi esetre sem szükséges, hogy minden egyes tétel esetében a beszerzési költségek külön-külön igazolva legyenek.

Egy ilyen számítási mód kivitelezhetetlen lenne a hozzá kapcsolódó plusz munka mennyisége miatt és az adóhatóságnak sem lenne kapacitása ilyen szintű ellenőrzésre, így teljesen szükségtelen.

Wilhelm von Siemens javaslata szerint azért, hogy egy adófizető egy adóévben fizetendő adóját kiszámítsa, elegendő csupán az adóév végén a már meglévő adójogszabályok értelmében a kiszámítandó bruttó árbevételéből levonnia a kiutataásaiából ismert árak beszerzési értékét. Vagyis az adóévben keletkezett teljes bruttó árbevételből a fizetett szállítások és teljesítések leíródnak, hiszen ezek után a forgalmi adó egyszer már befizetésre került⁴. A kettő különbözete ténylegesen az adóköteles forgalom, más szóval nettó forgalom, vagy nettó árbevétel.

Az „előzetes forgalom” gyakorlatilag számlákon és egyéb nyugtákon feltüntetett minden olyan érték, melyek az adóévben keletkezett szállítások és szolgáltatások után keletkeztek, melyek kifizetésre kerültek és az ezek után járó forgalmi adó is már korábban levonásra és befizetésre került és a maga részéről ismét adóköteles terméként vagy szolgáltatásként jelenne meg, vagy kellene megjelennie az értékesítés során keletkező adókötelezettségnél.

Ide tartozik még például egy gyár vagy kereskedő esetében a nyersanyagok, félkész-késztermékek, amik valamilyen átalakuláson mentek keresztül, vagy akár változatlan formában tovább lettek értékesítve, továbbá az összes korábbi adókötelezett által leadózott termék vagy szolgáltatás, amik a forgalom értékében szerepel közvetett költség formájában. Az úgynevezett közvetett költség például az irodai eszközök, kenőolajok, tisztítókendők, csomagolóanyagok; egy orvos esetében például a kötszer, gyógyszerek. Ide tartozik még minden olyan beszerzés, ami a működtetéshez szükséges (telek, ingatlan, épület, eszközök, gőzkazán, gépek, gyártóberendezések, szerszámgépek), melyek le lettek könyvelve. Ezen eszközök, melyek nagyobb tételt képviselnek, különböző mértékű kvóták segítségével vannak elszámolva értékcsökkenésként, ellentétben a kisebb költségekkel, melyek a forgalomban teljes értékben megjelennek. A nagyobb beruházások és beszerzések is ennél fogva a forgalmi adó alá vannak rendelve. Ezek is egyébként így többszörösen adóztatva lennének, ha a beszerzési értékük nem kerülne levonásra.

⁴ Fordító megjegyzése: németül Vorumsatz, mely magyarosítva előzetes forgalom, gyakorlatilag az eladott árak beszerzési értéke és egyéb előállítási költség, ami a bruttó adóbevételből leírható.

Ha például a finomított forgalmi adó bevezetése után egy gyártó egy új épületet, egy kereskedő egy új raktárhelységet, egy orvos egy új szanatóriumot létesít, a költségek csak egy adott tárgyévben kerülnek beszerzésre, és adott tárgyévben vezethetők be a forgalomba a megfelelő közvetett költségek által. Az állam nem veszítene semmit, ha a létesítmény teljes értéke a bruttó árbevételből leírásra kerülne. Végülis a létesítmény beszerzése önmagában egy forgalmi adó tételként jelenik meg az államnak, mivel a finomított forgalmi adó bevezetése után a gyártó semmilyen terméket vagy szolgáltatást nem tudott volna előzetesen forgalmi adó terheltsége nélkül megszerezni. Mivel azonban az új eszközök nem egyetlen adóév alatt használódnak el, hanem több éven keresztül folyamatosan történik azok használata, így ajánlatos az állam számára a folytonos adóbevételek biztosításának megcélzása. Más szóval a tárgyévben, melyben a jelentős értékű beszerzés megtörtént, a beszerzésnek csak egy része kerüljön leírásra az adókötelezettségből, és a további levonások megfelelő számban a további évekre legyenek felosztva.

Nem tartoznak ugyanakkor a levonandó tételekhez az adófizetők által bérek és fizetések, mivel a forgalmi adó ezen tételei először az adóköteles forgalom alapját alkotják és mint minden egyéb adóköteles termékkel vagy szolgáltatással ellentétben, nem tartalmazzak forgalmi adót.

Mindaddig, amíg a forgalmi adó nem csak a szállításokra terjed ki, hanem a teljesítésekre / szolgáltatásokra is, ahol a tényleges forgalom nem történik meg, akkor az adófizetőknek – ha el akarják kerülni a többszörös adózást – igazolniuk kell a megvásárolt áru vagy szolgáltatás értékét és forgalmi adó tartalmát, mely az értékesítés után a bruttó árbevételből levonható.

A megvásárolt termékek és szolgáltatások mértékének megállapítására kevésbé szükséges egy speciális könyv vagy számla vezetése, úgy mint a jelenlegi jogszabály által megkövetelt bruttó árbevétel esetében megkövetelt számítás. Elegendő, ha a beérkezett szállítmányok és szolgáltatások összege az adott vállalatnál egy erre a célra fenntartott nyilvántartásban valamilyen formában vezetve vannak. Ez még a legkisebb telephelyen is könnyen bevezethető, igazolható a beszerzett áru értéke és adótartalma, ill. ami után nem lett forgalmi adó megállapítva, arra kiszabható.

Ennek a brosúrának az első kiadásában egy, a megvásárolt termékek és szolgáltatások nyilvántartását vezető könyvről volt szó, melyben minden árut és

szolgáltatást feltüntetnek, amely már hozzáadott-érték adóval terhelt, és annak teljes összege ezért a tárgyév végén a bruttó árbevételből leírhatónak kéne lennie. Ez téves elgondoláshoz vezetett, mintha a finomított forgalmi adó bevezetésénél valamilyen speciális könyveket kellene kialakítani a beszerzett árukról és az értékesítés során keletkezett forgalomról⁵.

Ezt azonban így ebben a formában nem lehet kijelenteni. Csupán egy leegyszerűsített példán keresztül próbálta szemléltetni az első kiadás a beszerzési érték lényegét. Ez a szó mindössze egy összefoglaló gyűjtőelnevezése a megvásárolt termékeknek és szolgáltatásoknak. Ezen okból kifolyólag a jelenlegi kiadásban más példát használunk ennek prezentálására. A megvásárolt termékekről és szolgáltatásokról valamilyen nyilvántartást vezetnek a gazdasági tevékenységet végző vállalatoknál, ahol számviteli tevékenységet végeznek. Ott, ahol még nincs ilyen nyilvántartás vezetve, elegendő a számlákon szereplő összegek egyszerű számtani összeadása.

Amennyiben ez a kisebb cégeknél, vállalatoknál a legegyszerűbb nyilvántartás és ellenőrzés is a nehézségekbe ütközik, és rendkívül nehéz, hogy valós, megbízható adatok legyenek közölve a bruttó árbevételről valamint a megvásárolt termékekről, úgy az adóviselő meghatározhatná az általános üzemméretből és az irányadó árbevételből egy körülbelüli átalányösszeget, mely összességében átlagosan igaznak bizonyul az érintett adófizető esetében az adó megállapítására.

Egyébként a kisebb üzletekben és mezőgazdasági üzemekben a már megadottatott beszerzések összértéke az értékesítésből származó bevételből egyszerűen leírható, ahol saját felhasználás értéke hozzácsapódik az értékesítés teljes értékéhez, ill. adott esetben az adózásról szóló törvény 210-es paragrafusára szerint alkalmazható egy becsült átalányösszeg.

Azoknál a vállalkozásoknál, ahol a könyvelés rendszerűen megtörténik, az adó megállapítása nem ütközik semmilyen nehézségbe. A nagyobb gyáraknál és üzemeknél, ahol méretesebb eszközökről van szó, a beszerzési érték fent említett része hozzátartozik az adózott beszerzéshez úgy, mint: új épületek, gépek, berendezések többek között szintén hozzáadódnak. Ahogy már szintén említésre

⁵ C. F. Siemens lábjegyzete: Valószínűsíthetően a jelenlegi könyv első kiadásának végén megjelent példa járult hozzá ehhez a téves megállapításhoz, mely az adózott beszerzési értékekről vezetett nyilvántartásokról szól. Pont emiatt a jelenlegi kiadás tartózkodik ettől a félrevezető formától és másképp próbálja bemutatni a leírható és nem leírható tételeket.

került – nem csak egyszer egy évben kerülnek ezek a tételek felhasználásra, hanem több év működése során lehet őket levonni a bruttó árbevételből azért, hogy a folytonos adóbevétele az államnak stabilan biztosítva legyen, és ne legyenek jelentős kilengések.

A megvásárolt termékekről és szolgáltatásokról szóló nyilvántartás ellenőrzése lényegesen egyszerűbb, mint a bruttó árbevétel ellenőrzése. A beszerzések végösszege mindenhol a számlák és egyéb nyugták segítségével könnyen igazolható, ellenőrizhető és visszakereshető. A bruttó árbevétel számításánál az esetleges csalás sokkal könnyebben kivitelezhető, mivel az adóalanynak csupán csekély mértékben áll érdekében számlát vezetni róla. A megvásárolt alapanyagok és szolgáltatások esetében az adóalany arra törekszik, hogy az minél magasabb értékűnek tüntesse fel azokat. Ezzel az a célja, hogy az értékesítés során felmerült adóterheit minél inkább visszafogja: egyrészt az áruk magas bekerülési értékével, másrészt pedig az értékesítésnél a nyugták visszatartásával, legvégső esetben fiktív, vagy hamis számlák kiállításával. Ez utóbbi könnyebben igazolható vagy bizonyítható. Viszont nincs olyan adó, amit valahogy ne lehetne megkerülni.

Az adóév végén a beszerzésből származó költségek összegződnek és a bruttó árbevétel teljes összegéből levonódnak. A maradék (nettó árbevétel) az adóköteles tétel. Ha a beszerzési értéknél többlet keletkezik, akkor a többlet a következő adóévben kerül elszámolásra és így tovább.

Sajnos ugyanakkor a jelenlegi többszörös adózási szisztéma nagyon egyenlőtlen terheket ró az adófizetőkre: bizonyos esetekben kevesebb adókötelezettség keletkezik, míg máshol irreálisan magas terhekről van szó. Ezzel kapcsolatban fontos lenne azt elérni, hogy csupán adóoptimalizálás céljából ne egyesüljenek egyes üzemek.

A törvény szerint előírt adómentességeket az adóelszámolás során minden esetben figyelembe kell venni, mindaddig, amíg az fennáll. Így például az elektromos áram költségei akkor vonhatóak le a bruttó árbevételből, ha az áramellátás egy privát áramszolgáltató által történik. Az ok, hogy a szolgáltatás a magán áramszolgáltatónál adóköteles, ugyanakkor jelenleg az állami tulajdonban lévő áramszolgáltatótól már adómentes. Ebben az esetben a Forgalmi Adóról Szóló törvény 3. paragrafus 2. bekezdése az irányadó, mely kitér az állami, országos, közösségi és önkormányzati vállalatok adómentességére. Ezen belül is a vágóhidak, gázszolgáltatók, vízművek és áramszolgáltatók élveznek még adómentességet.

Szintén nem levonható tétel a tűzkár elleni biztosítás díja, valamint egyéb más biztosítási költség, valamint ingatlanok, berendezés nélküli helységek bérbeadásából származó tételek és egyéb szolgáltatások, melyek a Forgalmi Adóról Szóló törvény 2. paragrafusa értelmében mentesek az adózás alól.

Azok a teljesítések és szolgáltatások, melyek egyébként nem adókötelesek, értelemszerűen nem vonhatók le a bruttó árbevételből. Ezeket a tételek a Forgalmi Adóról Szóló törvény 2. paragrafus 3. bekezdésének hatálya alá tartoznak és kivételt képeznek. Annak érdekében, hogy ezek a tételek könnyen beazonosíthatóak legyenek, az adóhatóság összeállíthatna ezekről a kivételekről egy összesített listát betűrendbe sorolva.

Az alábbi szakemberektől vásárolt szolgáltatásokat eltérően kell kezelni az érvényben lévő Forgalmi Adóról Szóló törvény értelmében: ügyvédek, orvosok, írók / szerzők, kéményseprők, tánctanárok, stb. Ezen foglalkozások esetében az általános adókulcs túl magas lenne a bevételükhöz viszonyítva, tehát ezeknél alacsonyabb adókulcs bevezetése lenne szükséges. Ebben az esetben is fontos lenne a jelenlegi forgalmi adó ezen hibáját kiküszöbölni és egy kevésbé komplikált megoldást találni rá.

Ezen szellemi tevékenységek egy idegen testként szerepelnek a jelenlegi Forgalmi Adóról Szóló törvényben. A forgalmi adónak csak a kézzel fogható árukra kéne kiterjednie, melyek valóban forgalomként jelennek meg, és ténylegesen az áru az egyik tulajdonostól el tud jutni egy másikig. Forgalmazható egy gyógyszer például, melyet egy orvos állít elő, vagy egy ügyvéd vagy író által megírt könyv, vagy egy művész által festett kép. Egy orvos szellemi munkája, gyógyító tevékenysége, valamint egy ügyvéd vagy író szakmai munkája nem forgalmazható úgy, mint egy gyártóüzem, vagy kisiparos, vagy mezőgazdasági termelő kézzel fogható terméke. Ezen és más adómentes szakmák munkájából származó haszon, további szolgáltatások, melyek során nem történik tényleges áruszállítás, a jövedelemadó hatálya alá kell, hogy tartozzon. A Forgalmi Adóról Szóló törvény keretében történő szabályozásuk erőltetetten, és kényszerűen hat, valamint zavaró és komplikált is egyben. Fontos lenne, hogy a Forgalmi Adóról Szóló törvény javításánál ez a passzus eltávolításra kerüljön. Mindaddig, amíg ez nem történik meg, csak az a lehetőség marad, hogy a szellemi teljesítések adókulcsa alacsonyabb szinten kerüljön megállapításra, mint az általánosan érvényes forgalmi adó mértéke.

A fennálló törvény 7-es paragrafusának értelmezése szerint, ha egy termék előállítása több különböző vállalat által történik, vagy többen végzik ugyanazt a gazdasági tevékenységet, csak az a vállalkozó adóköteles a szállításnál, akik a tulajdonlást közvetlenül továbbadja. Ez az újfajta forgalmi adó bevezetésével megszűnne szintén a többszörös adózás kiküszöbölése céljából.

A forgalmi adó külön rendelkezései kitérnek a luxusadóra is, melynek bevezetése a magas költségek ellenére szemmel láthatóan kevés haszonnal jár, különböző okokból meg kell tartani, nem lehet akadály a finomított forgalmi adó bevezetésének.

Azok a tételek, melyek a gyártói adó 15. paragrafusának hatálya alá tartoznak, muszáj elsőként, mint minden más adóköteles árut a beszerzett áruk forgalmában és a bruttó árbevételben vezetni, így az általános adószámításnál nem lesz zavaró. Ezt követően a gyártói adót célszerű csak kiegészítő adóként felszámítani. A gyártói adó a felvásárlónál szintén jelentkezni fog a megvásárolt árunál megfizetett adóként és a bruttó árbevételnél is mint minden más adóköteles tétel. Ugyanez következik a 19. paragrafus alapján azoknál a továbbfeldolgozásoknál, ahol újra jelentkezik luxusadó-kötelezettség. Egy egy különleges területe az újfajta forgalmi adónak, mely itt is lehetőséget biztosít ahhoz, hogy a másodjára jelentkező luxusadó-kötelezettségből levonható legyen a korábban már kifizetett luxusadó.

A kiskereskedelmi adó megtartása sem okozhat különösebb nehézséget a 21. és 23. paragrafus értelmében. Ez az adó is, mint a gyártói adó, célszerűen kiegészítő adóként működne.

Más szabályok vonatkoznak ugyanakkor a 25. paragrafusban tárgyalt tételekre, mely a bútorozott lakóterek és hátsó jóságok bérbeadását, pénz és értékpapírok megőrzését, valamint a hirdetésményeknél jelentkező adókötelezettségeket szabályozzák. Ezeknek is a kiszámítását úgy végezzük, mint az újfajta általános forgalmi adó alapját képező szolgáltatás és teljesítés, és a ráfordítás, ami már forgalmi adót tartalmaz. Ha következetesek akarunk lenni és itt is szeretnénk a többszörös adózást elkerülni, akkor a 25. paragrafus szerint az adófizetőnek engedélyezni kell, hogy az árbevételéből levonja az üzleti érdekekből eredő működési költségeket, melyek után a forgalmi adót már kifizették.

A finomított forgalmi adó fenti rövid bemutatása azon a szándékon alapult, hogy a lehető legpontosabban bemutassa mi az alap koncepciója ennek az új típusú forgalmi adónak és mi az, ami elhagyható belőle, ill. nem kapcsolódik hozzá. Ezért az érvényben lévő Forgalmi Adóról Szóló törvény tartalmát itt csak olyan mértékben érintettük, amilyen mértékű módosítás lenne szükséges ennek az újfajta forgalmi adónak bevezetéséhez. Az egyéb hiányosságok, melyek a jelenlegi jogszabályokhoz kapcsolódnak – kivéve a finomított forgalmi adó által kiküszöbölt többszörös adózás - szándékosan nem lettek említve. Jelenleg első sorban a cél az volt, hogy az újfajta forgalmi adó működését átláthatóan szemlél- tessük, és bemutassuk, hogy milyen kevés módosítás szükséges a jelenlegi rend- szerről az új rendszerre való áttéréshez.

Mindazonáltal nagyon fontos lenne, hogy, ha már a meglévő forgalmi adó változásához hozzáfognak, akkor már a többi fennmaradó súlyos hibát is meg- szüntessék ezzel egyidejűleg. Nem csak azért, mert ahogy a tanulmány elején említettem, az adó növelésénél annak alapvető szerves hibái jobban érezhetőb- bek lennének, hanem más megfontolásból is. Korábbi években már rámutattak arra, hogy a forgalmi adó annak pusztán megvalósításánál a legnagyobb mérték- ben hordozza magában egy általános adó minden egyes tulajdonságát. Ezeknek az alapvető tulajdonságoknak a hasznossá tételére nem volt eddig jobb alkalom, mint most, mert valójában úgy tűnik, hogy sem a forgalmi adó, sem más adó nem képes megfelelő kialakítás mellett az adó sajátosságainak mérséklésére.

Jelenleg nagy az érdeklődés a forgalmi adóból eredő adóbevételek növelésére. Ez leginkább annak köszönhető, hogy az árutermelés forgalmi adója jelenleg az egyedüli mérce, mellyel egy nép / állam gazdasági teljesítőképességét fel tudják mérni, valamint ezzel tudnak a lehető legegyszerűbben és legátfogóbban minél szélesebb réteget megadóztatni. Az árutermelés önmagában képes a teljes adó- bevételek növelésére, melyből fedezhetők az állami kiadások, valamint az állam- adósság és még akár önmagában is teljesítheti a békeszerződésben foglaltakat. A gyártási képességünk leggyengébb időszakában is arra kell törekednünk, hogy az áruk termelésének adóztatását olyan módon végezzük, hogy az gazdaságilag a lehető legkisebb zavart keltse a gazdasági életben és a lehető legkevesebb költ- séggel járjon a keletkezett hasznokon.

Eddig sajnos még semmilyen intézkedést nem tettek ennek érdekében. Már hosszú idők óta minden lehetséges adóval terheltük a gyártást, csupán a háború kitörése óta nagyjából 30 különböző adótörvényt adtak ki, melyből 20 még jelenleg is érvényben van. Ezekből nagyjából mindegyik vagy a teljes gyártást, vagy annak egy részét többé vagy kevésbé adókkal terheli. A teljes befizetett adó nagysága az egyes tételeknél ennél fogva ismeretlen.

Egy technikuskak ezt úgy tanítják, hogy az adó egy szükséges és hasznos velejárója a gazdasági életnek és ez a vezérfonal végigvonul a tanulmányain, míg a gyakorlatban meg nem tapasztalja.

Az alkotmány, mint alaptörvény sajnos hiányzik a mai politikai életből, különösen érezhető ez az adótörvények esetében. Egy adó, ami a haszon 20%-át teszi ki és további beszedési költségeket generál, önmagában véve gazdasági bűncselekmény.

A jelenleg érvényben lévő adórendszerben gyakran számos új, különadók kerülnek bevezetésre, melyeket rendszerint úgy alkalmaznak, hogy nem veszik figyelembe a többi meglévő adót. Az egyes adónemek ráadásul különböző alapelvekre épülnek és mindegyik más-más konstrukció alapján lett kialakítva és eltérőek a hatásaik. Összességében nézve pedig az együttes hatásuk mérhetetlen. Ráadásul az adminisztratív teher, ami ezzel jár mind az adóhivatal, mind az adófizetők részéről, hatalmas. Ez összességében teljesen ellentétes azzal, amit egy hatékony és gazdaságilag kivitelezhető adórendszertől elvárható lenne.

Ennek az az oka, hogy az elmúlt években a túlhajtott adógyártásnál nem voltak figyelembe véve a megváltozott időarányok, valamint az egyes adók bevezetésénél korábbi tapasztalatokból kellett volna tanulni, és figyelembe kellett volna venni a hibákat, melyek nagy károkat okoztak, és nem a régi minták után kellett volna menni.

A régi törvényalkotásunk adózási tekintetben azon alapult, hogy a gazdasági életben, - ahogy Wilhelm von Siemens a feljegyzésében az ő termelési adójáról kifejtette - tartós termelési és jóléti összefüggéseket kell figyelembe venni, hogy folyamatos, tartós és növekvő igények jelenjenek meg.

A növekvő termelés folyamatosan több bevételt eredményezett látszólag elviselhetően növekvő terhek mellett, így tudtak adózásnál néhány további, nem

produktív terhet az adásvételeknél alkalmazni. Kiváltképp különösen felelőtlen eljárás, hogy folyamatosan új különadók kerülnek kialakítása, melyek beszedése rendkívül nagy terhet jelent és szükségtelen is volt egyben. Ezen túlmentően további igazságtalanság, hogy a különböző termékek és a különböző társadalmi csoportok egymástól eltérő mértékben lettek terhelve teljesen jogtalanul. Az ember azzal számolt, hogy ezeknek a növekvő mértékű bevételeknek az általános tendenciája egy valamiféle gazdaságtalan előremenetel színtere lesz. Ennek következtében kialakuló hátrányos elmozdulás a gazdasági élet heves reakciója által képes lenne majd saját magát helyreigazítani. A haladás kora, ahogy azt már megszokhattuk volna, elég erősnek bizonyult ehhez.

Sokak figyelmét elkerülte, hogy ez a korszak véget ért, és hogy a valaha kapott legerősebb csapás, amit egy gazdasági életben történhetett, hogy kivonták a nyugodt és biztos előrehaladás útjáról és kényszerített pályára került. Minden erőfeszítésünkkel azon voltunk, maximális hatékonyság mellett, minden képességünk teljes odaadásával megmentsük magunkat az egyébként biztos megsemmisüléstől.

Ebben a helyzetben semmilyen körülmények között nem mehet az tovább, hogy a régi meggondolatlan módon adót adóra halmazzanak. Ez sajnos figyelmen kívül lett hagyva és most a fogyasztási adónak is egy teljesen alkalmatlan a jelenlegi formája, a többitől teljesen eltérő szerkezettel.

A tökéletlen forgalmi adó mellett bizonyos okokból kifolyólag természetesen szükséges más adók bevezetése is, mint például a szénadó, vagy az élvezeti cikkekre kivetett adó, vagy a dohányárura, sörre, pezsgőre, borpárlatokra kivetett adó és szintén jogos a kártyajáték-adó is. Azon felül ugyanakkor teljesen felesleges a különadó a sóra, cukorra, gyufára / gyújtóanyagokra, izzóra, ásványvízre, anélkül, hogy annak saját és más adókra gyakorolt hatását figyelembe vették volna. Minden egyes adónál külön hivatalnokokból álló apparátus szükségeltetik, és minden együttvéve egy hatalmas terhet jelent a gazdasági életre. Ezzel szemben az államnak egy egységes és általános termelési adót kéne bevezetnie.

Itt lenne az ideje végre a jelenlegi adózási módok felszámolásának és a jelenleg érvényben lévő, drága és gazdaságilag hatékonytalan adók helyett néhány kisebb adó bevezetésének. Ezek úgy lennének felépítve, hogy a teljes áruterelés minden területre kiterjedő, hiánytalan legyen és lehetőleg egységes terhet rójon minden résztvevőre nézve.

Az áruk előállítására vonatkozó általános adónak tökéletesen megfelelne a tanulmányban bemutatott újfajta forgalmi adó. A jövedelemadó mellett alkalmas lenne az adózandó tételek és adófizetők széles körű elérésére. Az adó beszedésének megszervezése és kivitelezése, ha minden akadályt eltávolítunk a jelenlegi rendszerből, egyszerű és olcsó lenne. De ez csak akkor működhet, ha a jelenlegi forgalmi adó hiányosságaitól és hibáitól mentesítjük a rendszert. Az újfajta adókulcs alapvető jellemzője kell, hogy legyen, hogy a csökkentése vagy növelése révén könnyen alkalmazható és hozzáigazítható legyen az állam igényeihez.

Az említett célok érdekében a jelenlegi forgalmi adót meg kell tisztítani azok hibáitól. Az egyik hiba, a forgalmi adótörvényben lévő luxusadó, ami mint egy idegen testként szerepel ott. Ennek az adónak a beszedése mérhetetlenül hatékonytalan munkát jelent, ami semmiképp sem kifizetődő, ráadásul néhány értékes minőségi iparágat meglehetősen haszontalanul és erősen terhel. A tényleges luxusként számító tételeket természetesen nem szabad adózatlanul hagyni, ugyanakkor ez nem tartozik bele a forgalmi adótörvénybe.

Említésre került már, hogy a „tisztá” szolgáltatások (orvos, ügyvéd...) indokolatlanul szerepelnek a forgalmi adóról szóló törvényben, mivel különös figyelmet igényelnek az adókulcsok emelésénél. Ha csekélyebb mértékű is ezen szolgáltatásokra kivetett adó és kvázi tűrhető, ez akkor is egy szükségtelen bonyodalom a törvényben, melynek véghezvitele nehézkes és költséges.

Szintén megmagyarázhatatlan és képtelen dolog a jelenlegi Forgalmi Adóról Szóló törvényben, hogy számtalan árbevétel mentes az adókötelettség alól. Az semmiképp sem helytálló, hogy az elektromos áram, gáz- és vízszolgáltatók adómentesek, ha azok állami vagy önkormányzati tulajdonban vannak, de adókötelesek, ha magántulajdonban vannak.

Továbbá, adóemelés esetén meg kell szüntetni az exportra és importra vonatkozó korábbi adómentességet, éppúgy, mint az behozatal utáni első árbevétel adómentességét. A behozatalt ennél fogva most már muszáj megadóztatni, különben a hazai termelés hátrányban lenne főként azoknál a termékeknél, melyeket külföldről is szállítanak Németországba csak adómentesen. Viszont az exportot nem szabad válogatás nélkül csak úgy vaktában adózatlanul hagyni, mert abban az esetben nagyon sok támadással kellen számolni.

Ha a forgalmi adó a fent említett hibáktól és oda nem illő tételektől mentes lenne, akkor a jelenlegi indokolatlan és elfogadhatatlan többszörös adózás végleg megszűnne. Az adók beszedése a tiszta teljesítések (orvos, ügyvéd, stb.) kiválását követően ténylegesen már csak az ártermelésre korlátozódna és ezáltal egy hatékony általános termelési adó keletkezne. Így a finomított forgalmi adóban pontosan az az adó lenne, ami minden fronton megfelel az általános adó követelményeinek és megfelelne a jelen elvárásainak. Ettől várhatjuk a legnagyobb hasznot, mivel a teljes termelésünket felöleli. Az egységessége miatt lényegesen egyszerűbb lenne az újfajta adónak az alkalmazása és a behajtása, mint a jelenleg érvényben lévő számtalan különadónak. Mivel ez foglalja magában a legszélesebb réteget és itt a legnagyobb a száma az adóalapot képező tételeknek és az adófizetőknek egyaránt. Egyszerű bevezetni és ellenőrizni, ennél fogva elegendő egy kisebb apparátus kevesebb fenntartási költséggel a jelenlegi drága és ellenőrizhetetlen rendszerrel szemben.

Az előbbieken bemutatott nézőpontok sorozata messze túlmutat azon, amit a kormány a jelenlegi Forgalmi Adóról Szóló törvényen módosítani kíván. Viszont szükséges volt, hogy ezek a szempontok egyszer hangsúlyozva legyenek, azért, hogy ezzel is legalább elkezdjük érvényesíteni a céljainkat. A finomított forgalmi adó bevezetése a legcélszerűbben akkor történne és a legkevesebb nehézséggel akkor járna, ha kiküszöbölnénk a jelenlegi forgalmi adó legsúlyosabb hibáját, mégpedig a többszörös adóztatást. A jelenlegi adószázalékok megduplázásának súlyos következményei lennének, ha ez nem történne meg. Az állam számára érezhetően az a legszükségesebb, hogy az adókulcsok emelésével az adóbevételeket jelentősen megnöveljék. A további, bizonyítottan javító módosítások egy későbbi jogszabályváltozás során kerülnének bevezetésre, de azokkal sem szabad sokáig várni.

A Pénzügyminisztérium épp nemrég tette közzé a törvénymódosítás tervezetét, mely a forgalmi adóra nézve csupán annyi „újítást” jelent, hogy az általános adókulcsok megduplázódnának és az árbevétel adómentességét korlátoznák a külföldi ügyletek során. Az újfajta forgalmi adóval kapcsolatban a kezdeményezést elutasították azon indokból, hogy a bizonyító ereje nem érthető, vagy kevés.

Ahogy mondták, a finomított forgalmi adó egy „szubjektív momentumot” hordoz magában, mivel ahelyett, hogy a jelenlegi forgalmi adóval megegyezőleg, egy tárgyat minden egyes tulajdonosváltásnál mindig az új tulajdonosnál jelentkező teljes érték után adóztatna, ezzel szemben inkább az új vételár és a legutóbbi vételár különbözetét használja az adókötelezettség megállapítására. De ehhez a megjegyzéshez különösebb ok nem lett meghatározva; egyéb egyéb adat nélkül ennek a jelentése teljesen érthetetlen.

Továbbra is hátrányként emlegetik, hogy a finomított forgalmi adó csupán a nettó árbevételt adóztatja meg, ami a vételár és az eladási ár függvénye. Pontosan ez a helyzet a már meglévő adók esetében is, mert, ahogy ennél is, növekednek az adózandó tételek minden új árbevételnél, az adásvételnél és viszonteladás értékének különbségénél is. Az adó mindkét esetben attól függ, hogy milyen az egyéni vállalkozó üzemének a típusa, módja, képessége, ügyessége és kreativitása, amivel a beszerzéseit véghez viszi, továbbá az uralkodó pozíciója, amit a piacból meghódít magának.

További ellenérvként azt hangoztatják, hogy a különböző típusú vállalkozások eltérően lennének az új típusú forgalmi adóval terhelve, ugyanis azok az üzemek, amik aránylag csekély eszközállománnyal rendelkeznek és jelentős mértékű félkésztermék felhasználása nélkül, és magas hozzáadott értékű munkával gyártanak, másképp vannak leterhelve, mint azok, akiknek a gyártásához nagy mennyiségű megvásárolt alapanyag szükséges, mert ők már kvázi „előre adóval terheltek”. Így ebben nincs eltérés a jelenlegi helyzethez képest, hiszen egy olyan vállalkozás, mely egy tárgy előállításához sok bért kell fizessen, több forgalmi adót fizet mint egy másik, ahol nincs bérköltség vagy csak csekély mértékben.

Szintén az újfajta adó elleni érv, hogy azok a vállalatok, melyek ügyesen végzik a beszerzéseiket, vagy jelentős mértékű félkésztermék felhasználása nélkül magas hozzáadott értékű munkát végeznek, ott az árrés a beszerzett áruk értéke és a bruttó árbevétel között különösen nagy, magasabban adózott, mint más egyéb cégnél, ahol ez fordítottan jellemző. Pedig ez az adózási forma semmiképp sem nevezhető kedvezőtlennek egyik fél számára sem. Az a vállalkozó, ahol jelentős a különbség a bruttó árbevétel és a megvásárolt termékek értéke között, természetesen ennek megfelelően megnövekedett nyeresége van és ebben az esetben ebből egy nagyobb tételt az adóból levonhat. A csekély értékű fél-

kész termékekkel dolgozó vállalkozások értelemszerűen kevesebb adót fizetnek a megvásárolt alapanyagok vagy félkésztermékek után, így nem érezhetik igazságtalannak a megfelelően számított forgalmi adót.

Mind az államnak, mind az adófizetőnek alapvetően teljesen lényegtelen, hogy legutóbb ki fizette be a magasabb adórészt, ha az összes adózandó tétel az értékének megfelelően ugyanolyan szinten van megadóztatva. Az adót a sor levégén mindig a végső fogyasztó fizeti.

A finomított forgalmi adó nem különbözik a jelenlegi adótól abban a tekintetben, hogy hova folyik be az ezekből származó bevétel. Ezzel ellentétben a nyereségadó (iparüzési adó) a nemzeti adójogszabályok értelmében az önkormányzatoknál marad.

Az újfajta forgalmi adó a jelenlegihez hasonlóan a végső fogyasztónak történő értékesítésnél az árbevételt teljes egészében megadóztatja. Az egyetlen különbség csupán a kettő között, hogy a jelenlegi forgalmi adó esetében minden korábban bekövetkezett adásvételnél a haszon és költségráfordítás egyszer vagy többször megadóztatásra került és minden újabb értékesítés alkalmával ismét teljes mértékben adózni kell utána.

Téves továbbá a Pénzügyminisztérium azon kijelentése, miszerint a finomított forgalmi adó terve kudarcot vall az elsődleges termeléssel (például mezőgazdaság) szemben, továbbá minden esetben, melyben a vállalatok nem végeznek tényleges áruszállítást, hanem szolgáltatást nyújtanak valamilyen más formában. Állításukat nem indokolták, valószínűleg nehéz is lenne indokot találniuk, mert ahogy a jelenlegi forgalmi adónál is a mezőgazdaságban dolgozók és termelők ugyanúgy az adóalap részei, mint az ipari gyártóüzemekben végbemenő gyártás is az adótörvény hatálya alá tartozik, ugyanúgy vannak kezelve. Ugyancsak nincs különbség a jelenlegi és a javasolt rendszer között abban, hogy az elsődleges termelés és szolgáltatás adatait milyen formában rögzítik.

Az teljesen érthető, hogy az újfajta forgalmi adó behajtásánál a bruttó árbevétel igazolásán kívül szükséges a megvásárolt áruk értékének is az igazolása. Ezeket az igazolási formákat kifogástalanul meg kell ismertetni az érintettekkel, hogy a beszerzett árukról szóló új, szükséges igazolások a lehető legkevesebb nehézséggel járjanak, mint jelenleg a bruttó árbevétel igazolásához szükséges dokumentumok.

Teljesen értelmetlen a Pénzügyminisztérium által hangoztatott ok, melyek alapján a finomított forgalmi adó bevezetése elutasításra kerül. Eszerint az indok szerint „*a finomított forgalmi adó akkor hozná az elvárt pénzügyi eredményeket, ha az adókulcs háromszor-négyszer olyan magas lenne, mint a jelenleg tervezett általános forgalmi adó mértéke*”. És az ehhez kapcsolódó következtetés, hogy: „*ezzel a forgalmi adónak a hátrányai így még inkább megerősödnek*.” Erről a metodikáról nem lehet egyszerűen egy gyakorlati bemutatót tartani, hiába lenne ez az elvárás.

Egy másik vád szerint a többszörös adóztatás megszüntetése, – ami ugyebár a jelenlegi forgalmi adó hátránya, sok esetben teljesen indokolatlan, és az árbevételt nagyon érzékenyen érintő adóteher, mely a legkülönbözőbb fajtájú bizonyos esetben, – automatikusan maga után vonná az általános forgalmi adó növekedését is.

Ha a Pénzügyminisztérium kiszámolja, hogy a többszörös adózásnál szükséges adókulcsok megháromszorozása vagy akár megnégyszerezése milyen növekedést eredményez, úgy saját maga elismeri a tényt, hogy a jelenlegi forgalmi adó valóban egy és ugyanazon terméket átlagosan háromszor, vagy négyszer is a teljes értékén megadóztat, és igazolja annak jogtalanságát és a forgalmi adó jelenlegi formájának káros hatását. Az országos Pénzügyminisztérium elutasító érvelésének utolsó mondata úgy szól, hogy a finomított forgalmi adó bevezetésénél az adókulcs abszolút számának megnövelésénél az ismételt forgalmi adó hátrányát továbbra is módfelett megerősítené. Ennek a mondatnak így nincs értelme. Azért, hogy az ismételt forgalmi adó hátrányai megszűnjenek, az egyedülálló, finomított forgalmi adó javasolt. A bevezetésével a megszüntetett forgalmi adó hibái nem növelhetők!

A felhozott állítások nem helyénvalóak a finomított forgalmi adó egészséges eszméjének újbóli félrerakására és a visszautasítás indoklására.

Példák

A leírható összeg vizsgálatára a megvásárolt termékek és szolgáltatások értékének meghatározására.

1) Egy bolt esetében

Megvásárolt áruk	leírható
Megvásárolt áruk a tulajdonos háztartásába	nem leírható ¹
Ügyintéző, hivatalnok bére	nem leírható ¹
Alkalmazott bére	nem leírható
Papírírószeretek az üzletbe	leírható
Pult	a megfelelő amortizációs ráta (például 20%) leírható ²
Törött ablaküveg	leírható
Pénztárgép	a megfelelő amortizációs ráta (például 25%) leírható
Írógép	hasonlóképpen (például 50%)
Telefonszámla	nem leírható ³
Gáz az állami gázszolgáltatótól	nem leírható ⁴
Elektromos áram a privát áramszolgáltatótól	leírható
Ügyvédi díjak	leírható
A tulajdonos új szalonberendezése	nem leírható

Megjegyzések:

- 1) A bérek és fizetések nem tartalmazzak forgalmi adót, így azokat a bruttó árbevételből nem lehet leírni.
- 2) A példánál elfogadott, hogy azok a megvásárolt tételek, melyek a cégvezetés számára nagyobb értékűek, és az élettartamuk több évre van tervezve, nem a teljes értékükben, hanem csak egy bizonyos mértékben (pl. 10% értékben) vonható le egy adott adóévben. A maradék 90% akkor még emiatt nem írható le az adott adóévben, hanem az azt követő adóévben írható le hasonló mértékkel további 10%, majd évről évre leíródik ez a mérték egészen addig, amíg a szóban forgó tétel teljes értékben le nem íródik. Ha a törvény engedi a megvásárolt áru teljes vételárának azonnali leírását, azt egy összegben a megadott oszlopba be kell írni és nem átvihető a további évekre.
- 3) A Forgalmi Adóról szóló törvény 3. paragrafus 1. bekezdése értelmében adómentes.
- 4) A Forgalmi Adóról szóló törvény 3. paragrafus 2. bekezdése értelmében adómentes.

2. Egy gyár esetében

Hozzáférés a nyersanyagszámlához	leírható
Épületről számla	a megfelelő amortizációs ráta (például 5%) leírható
Gépi berendezések számla	a megfelelő amortizációs ráta (például 10%) leírható ¹
Eszközök számla	a megfelelő amortizációs ráta (például 10%) leírható ¹
Kellék számla	a megfelelő amortizációs ráta (például 10%) leírható ¹
Munkabérek	nem leírható ²
Fizetések	nem leírható ²
Ügyvédi költségek	leírható
Gáz az állami gázszolgáltatótól	nem leírható ³
Elektromos áram az állami áramszolgáltatótól	nem leírható ³
Járműállomány	a megfelelő amortizációs ráta (például 10%) leírható

Megjegyzések:

- 1) A példánál elfogadott, hogy azok a megvásárolt tételek, melyek a cégvezetés számára nagyobb értékűek, és az élettartamuk több évre van tervezve, nem a teljes értékükben, hanem csak egy bizonyos mértékben (pl. 10% értékben) vonható le egy adott adóévben. A maradék 90% akkor még emiatt nem írható le az adott adóévben, hanem az azt követő adóévben írható le hasonló mértékkel további 10%, majd évről évre leíródik ez a mérték egészen addig, amíg a szóban forgó tétel teljes értékben le nem íródik. Ha a törvény engedi a megvásárolt áru teljes vételárának azonnali leírását, azt egy összegben a megadott oszlopba be kell írni és nem átvihető a további évekre.
- 2) A bérek és fizetések nem tartalmazznak forgalmi adót, így azok nem leírhatóak.
- 3) Az állami gáz és áramszolgáltató díjai adómentesek az adótörvény 3. § 2. bekezdés értelmében, így azok nem leírhatóak.

3. Példa egy mezőgazdasági üzemnél

Megvásárolt állat, szarvasmarha	leírható
Állatorvos	leírható
Fedeztetés díja	leírható
Szolgálati díjak, fizetések	nem leírható
Bérek	nem leírható
Gyógyszerek	leírható
Tűzvédelmi biztosítás	nem leírható ¹
1 Fűnyíró	a megfelelő amortizációs ráta (például 25%) leírható ²
1 mezőgazdasági munkagép	a megfelelő amortizációs ráta (például 10%) leírható ²
Megvásárolt eseség, állateledel	leírható
Elektromos áram a közösségi áramszolgáltatótól	nem leírható ³
Itató kút javítása	leírható
Mező haszonbérleti díja	nem leírható ⁴
Kéményseprő	leírható
Egy új híd építése	a megfelelő amortizációs ráta (például 20%) leírható

Megjegyzések:

- 1) A Forgalmi Adóról szóló törvény 2. paragrafus 8. bekezdése értelmében adómentes.
- 2) Az előzőhöz hasonló megjegyzés, a második példa.
- 3) A Forgalmi Adóról szóló törvény 3. paragrafus 2. bekezdése értelmében adómentes.
- 4) A Forgalmi Adóról szóló törvény 2. paragrafus 4. bekezdése értelmében adómentes.